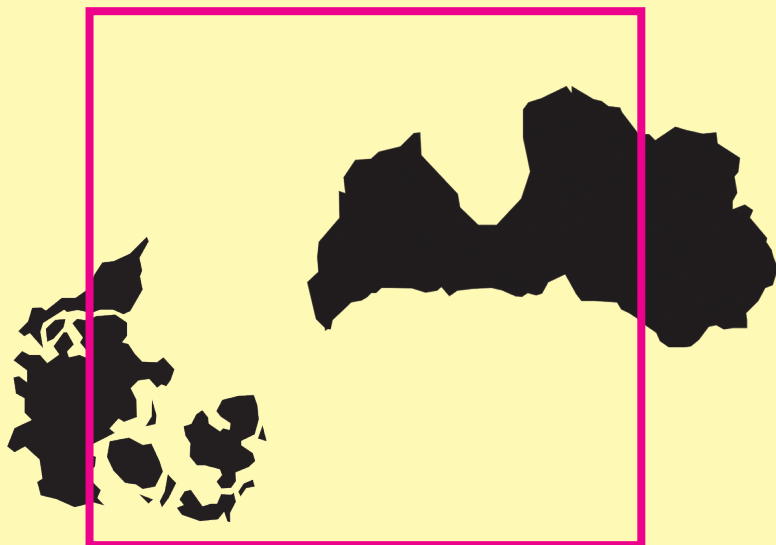

DANMARK OG LETLAND
– EN NY TID, ET NYT
PARTNERSKAB

PETER FJERRING

Danmark og Letland
– en ny tid, et nyt partnerskab

August 2015

Skrevet og udgivet af:

Peter Fjerring
Frederik VI's Allé 6, 1. th.
DK-2000 Frederiksberg
Telefon: +45 20 25 17 83
E-mail: peterfjerring@hotmail.com

Layout: Sorø Reklame

Fotos: Peter Fjerring, Ashley Brereton/Sorø Reklame,
Erik Mikkelsen/Lejre Kommune, Inga Priede/Talsi
Kommune, Ilmars Drilins/norden.org, Magnus
Fröderberg/norden.org

Landekort: Europa-Kommissionen

INDHOLDSFORTEGNELSE

Indledning ...	4
Det nye Letland ...	10
Fakta om Letland ...	16
Dansk-lettisk samarbejde – idéer til nye temaer ...	18
Fra idé til projekt – sådan kommer du godt i gang ...	22
Anbefalinger ...	26
Tak ...	28
Nyttig information ...	30
Summary in English ...	34

INDLEDNING

Mange af os har stadig minder om Letland tilbage fra årene efter landets genvundne selvstændighed i 1991. Opbruddet i Sovjetunionen gav os tre nye nabolande på den anden side af Østersøen: Estland, Letland og Litauen. Folkeslag med egne sprog, symboler og identitet blev atter uafhængige nationer.

Det blev kaldt den syngende revolution på grund af den rolle, som sangstævner og musik spillede i landenes kamp for selvstændighed.

Vi husker billeder fra Baltikum, vi dengang så i medierne, fra alsang og fredelige demonstrationer – som den 675 kilometer lange menneskekæde, to millioner baltere dannede den 23. august 1989, fra Tallinn i nord til Vilnius i syd. Den markerede 60-året for Molotov-Ribbentrop-pagten, der i 1939 satte en stopper for de baltiske landes uafhængighed i mellemkrigsårene.

Vi husker også, at landene befandt sig i en udbredt mangelsituation, og at der i Danmark var en stærk vilje til at hjælpe. Med alt fra udstyr til skoler og hospitaler til viden og rådgivning på områder som miljøbeskyttelse og demokrati. Der var stor opmærksomhed i de danske medier, en lang række offentlige støtteprogrammer, og der blev etableret nye bånd som for eksempel venskabsbyer mellem kommuner i Danmark og Letland.

Det var dengang. Mange vil også i dag tænke på årene lige efter selvstændigheden, hvis man skal sætte ord på, hvad vi forbinder med Letland, men der er siden hen

sket en enorm udvikling i det lille Østersøland med to millioner indbyggere. Økonomisk fremgang, reformer af den offentlige sektor og medlemskab af EU og NATO – for at nævne nogle af forandringerne.

Danmark har mange og velfungerede forbindelser med Letland – inden for handel, kultur, uddannelse med videre. Også selvom vi ikke altid hører om succeshistorierne. Når vi ikke hører så meget om det, kan det skyldes, at vores relationer til Letland ikke er forbundne med så meget nyhedsværdi som i 1990'erne. Vi har i dag forbindelser til Letland, ligesom vi har det til Østrig, Holland eller et hvilket som helst andet land.

Nogle af de kontakter til Letland, der opstod i 1990'erne, er efterhånden løbet ud. Mange af kontakterne havde til formål at yde bistand, og i dag befinder vi os i en ny tid og situation.

Skal vi have give samarbejdet et nyt indhold – og det skal vi, for vi er nabolande – skal det ske med udgangspunkt i nye temaer, som begge lande kan drage nytte af. Ligesom det er vigtigt at se nærmere på samarbejdets form. Der er brug for en ny og ligeværdig form for partnerskab, ikke tidligere tiders bistandsfilosofi.

For et par år siden meldte jeg mig ind i Foreningen Danmark-Letland, og i april 2014 blev jeg bestyrelsesmedlem i foreningen, der arbejder aktivt for at styrke de dansk-lettske forbindelser.

Jeg har herigennem suget viden til mig, og i april 2015 besøgte jeg på egen hånd Letland, hvor jeg i løbet af en uges tid besøgte flere af landets byer og fik talt med over 50 repræsentanter for kommuner, foreninger, uddannelsesinstitutioner og erhvervsliv.

I denne lille publikation har jeg samlet nogle tanker om, hvordan samarbejdet mellem Danmark og Letland kan foregå i en ny tid og et nyt partnerskab. Publikationen består af tre dele: En præsentation af Letland anno 2015, nogle tanker om temaer, man kunne tage fat på, og endelig idéer til hvordan man let kommer i gang, hvis man har et godt projekt.

Det er især indsatsen i skoler, foreninger og kommuner, som jeg har tænkt på med denne publikation. Kontakten mellem virksomheder i Danmark og Letland, som også optager mig meget, planlægger jeg at skrive noget om i anden sammenhæng.

Det er mit håb, at publikationen vil være med til at starte nogle overvejelser og diskussioner om det fremtidige samarbejde mellem Danmark og Letland.

God læselyst!

Peter Fjerring
Frederiksberg, august 2015

Det gamle Letland. Den daværende Bramsnæs Kommune forærer i 1990'erne en udtjent skolebus til sin lettiske venskabsby Gibuli.

Det nye Letland. Erhvervsdelegation fra Sorø besøger i 2013 en højteknologisk fødevarer virksomhed i den lettiske by Valmiera.

Foto: Ashley Brereton/Sorø Reklame

NORGE

SVERIGE

DANMARK

NEDERLAND

NORTH
SEA

Tondheim
SØR-TRØNDELAG
Møre og Romsdal
Sogn og Fjordane
Hermansverk
Bergen
Hordaland
Hedmark
Femund
Lillehammer
Hamar
Mjøsa
Buskerud
Telemark
Nisser
Skien
Vestfold
Tønsberg
Akershus
Oslo
Drammen
Øyeren
Moss
Østfold
Rogaland
Vest-Agder
Aust-Agder
Arendal
Kristiansand

Jämtlands län
Svea
Dalarnas län
Västmanland
Värmlands län
Örebro län
Östergötland
Västergötland
Jönköpings län
Hallands län
Kronobergs län
Blekinge län
Skåne län
Malmö
Bornholm

SKAGERRAK
Kattegat
Nordjylland
Læsø
Ålborg
Viborg
Midtjylland
Hillerød
Hovedstaden
København
Sjælland
Soro
Malmø
Bornholm
Syddanmark
Langeland
Lolland
Møn
Fehmarn
Kiel
Schleswig-Holstein
Rügen
Usedom

Waddeneilanden
Leeuwarden
Groningen
Assen
Drenthe
Zwolle
Overijssel
Utrecht
Gelderland
Arnhem
Niedersachsen
Hannover
Braunschweig
Magdeburg
Brandenburg
Berlin
BERLIN
Potsdam
Zeeland
Noord-Holland
Amsterdam
Haarlem
Den Haag
Friesland
Flevoland
Zuid-Holland
Noord-Brabant
Niederrhein
Münster
Detmold
Niederrhein
Münster
Detmold

Hamburg
Mecklenburg-Vorpommern
Schwerin
Lüneburg
Bremen
Lüneburg
Zachodniopomorskie
Szczecin
Brandenburg
Berlin
BERLIN
Potsdam
Gorzów Wielkopolski
Lubuskie

DET NYE LETLAND

Letland har det seneste årti ændret sig enormt med økonomisk fremgang og udviklingen af et dynamisk og åbent samfund. Vi danskere må derfor vænne os til ikke længere at betragte Letland som en ”lillebror” – et udviklingsland, som vi på alle måder skal bistå og hjælpe. Der er i dag tale om ny situation, et nyt Letland.

Og hvor Letland tidligere var en stor modtager af international bistand i form af rådgivning og finansiering fra blandt andet Danmark, er Letland i dag et land, der har meget at bidrage med i det internationale samarbejde.

Letland yder rent faktisk bistand til andre lande. Et eksempel er den lettiske by Jekabpils, hvor man indsamler udstyr fra skoler, hospitaler og energiselskaber og sender det til byer og lokalsamfund i Ukraine.

Sådanne donationer vidner om, at Letland i dag befinder sig i en anden situation end i 1990'erne. Men Letland har også meget at tilbyde på områder med et mere direkte perspektiv for dansk-lettiske samarbejde end lige donation af udstyr.

Letland har skabt et samfund med mange erfaringer og meget viden, som vi danskere kan have stor gavn af.

Derfor er det også i vores egeninteresse, at Danmark er med til at udvikle og forny vores partnerskab med Letland. Et styrket samarbejde med Letland – og andre lande – drejer sig ikke bare om, at vi skal lære fra os og tilbyde andre vores erfaringer. Det vil stille Danmark stærkt, hvis vi bliver bedre til at indhente og udnytte værdifuld viden, som findes uden for landets grænser.

EU-topmøde i Riga. Letland havde i første halvår af 2015 formandskabet i EU.

Foto: Peter Fjerring

Her skal bare nævnes tre eksempler på områder, hvor Letland er langt fremme og hvor andre kan drage nytte af de lettiske erfaringer:

Miljø

Letland er meget langt fremme i landets hensyntagen til naturen og brug af miljøvenlig energi. Næsten 40 procent af Letlands energiforbrug er baseret på vedvarende energi, og Letland har Europas tredje laveste niveau for udledning af drivhusgasser. En amerikansk undersøgelse fra universiteterne i Yale og Columbia (2012) har lige frem udpeget Letland til verdens næstbedste land til miljøbeskyttelse, kun overgået af Schweiz. Letlands høje niveau på miljøområdet er tilmed opnået i en periode med en markant økonomisk vækst.

Ligestilling

I Danmark betragter vi os som et land med udbredt grad af ligestilling mellem kønne. Alligevel er det en beskeden del af de danske erhvervsledere, der er kvinder. Samme situation findes i de andre nordiske lande, og forskellige kvotesystemer for at udjævne forskellene har været overvejet. I Letland er 43 procent af erhvervslederne kvinder. Et niveau, der ikke er skabt med kvotesystemer – det er opnået via uddannelsessystemet, virksomhedskultur og attraktive karrieremuligheder for kvinder.

Erhvervsliv

Letland har ikke bare haft en stærk økonomisk fremgang i de fleste af årene siden landets selvstændighed. Letland har også formået at udvikle sig inden for de såkaldte kreative erhverv (design, rådgivning, it med videre), da landets uddannelsesinstitutioner er med til at sikre, at mange borgere har et højt videns- og kompetenceniveau. En af de spændende brancher er fødevarerområdet, hvor Letland kan byde på mange nicheprodukter, økologiske fødevarer og lokalt forankrede specialiteter. At få udbredt disse produkter i det generelle forbrug og i detailhandlen – en udfordring vi i Danmark arbejder med i vores ”nye nordiske køkken” – er et felt, hvor Letland er på et højt niveau.

Dermed ikke sagt, at Letland står på spring til at overhale Danmark. Dertil er der stadig en stor forskel i landenes økonomiske formåen.

Men vi danskere må være indstillet på, at et land som Letland på mange områder er i stand til at matche Danmark.

Den baltiske tigerøkonomi

Da Letland fik sin selvstændighed fra Sovjetunionen i 1991 var forhåbningerne til landets økonomi afdæmpede. Letland havde i Sovjettiden en del sværindustri, som i 1990'erne ikke længere var konkurrencedygtig.

Men letterne overraskede positivt og havde i lang tid en årlig vækst på 10 procent, hvilket gav Letland tilnavnet ”den baltiske tigerøkonomi”.

Væksten var i høj grad båret af store udenlandske investeringer, der gav en stærk stigning i privatforbrug, lønninger og ejendomspriser. I 2008 kom finanskrisen, og den overophedede økonomi led skibbrud. I 2009 havde Letland en negativ vækst på minus 20 procent. Arbejdsløsheden steg, boliger gik på tvangsauktion og flere virksomheder og landets næststørste bank krakkede. Så var det igen tid til at skrive nekrologer over den lettiske økonomi.

Men Letland fremstår som et eksempel på, hvordan man hurtigt kan lægge en finanskrisen bag sig. Letland har i dag en af de højeste vækstrater i EU og har indført euroen som deres valuta.

Når Letland er kommet sig så hurtigt, skyldes det først og fremmest, at det lettiske folk har vist en stor krisebevidsthed i årene efter finanskrisens udbrud – en forståelse for behovet for offentlige besparelser. For eksempel blev de offentlige lønninger reduceret med i gennemsnit 25 procent, pensioner og overførselsindkomster blev sat drastisk ned og brugerbetaling i sundhedsvæsenet og på universiteter indført. Der har været en bred politisk og folkelig opbakning til en hurtig og effektiv hestekur.

Derudover undlod Letland at devaluere deres valuta (indtil 2014 var valutaen lat, herefter euro), og letterne har fået optimal effekt af en international lånemulighed i 2008, der lød på 7,5 milliarder euro. Faktisk var der kun behov for at benytte lidt over halvdelen af det tilbudte lån.

Letland følger i dag reformkursen og afdrager regelmæssigt på lån optaget i udlandet. Her er der masser af inspiration at hente for flere af de sydeuropæiske EU-lande.

Foto: Peter Fjerring

Bymiljø i Cesis. Kommunen arbejder målrettet på at få bysbørn bosat i udlandet til at vende hjem.

Stor udvandring fra Letland

Letterne har et højt uddannelsesniveau, hvilket betyder, at en af landets største udfordringer i disse år faktisk er, at mange især unge og højtuddannede udvander til de vesteuropæiske EU-lande. Udvandringen tog især fart efter landets optagelse i EU i 2004.

Da Letland fik sin uafhængighed for 25 år siden, havde landet 2,6 millioner indbyggere. I dag ligger befolkningstallet lige under de to millioner. Tilbagegangen skyldes ikke kun udvandring, men også at antallet af ældre, der er gået bort, overstiger antallet af nyfødte.

En særlig prioritet i landets udvikling er derfor at tilskynde letter bosat i Vesteuropa til at vende hjem. I den lettiske kommune Cesis har man haft succes med et initiativ, hvor man hjælper de hjemvendte med at finde en bolig og starte et erhverv. Og i byens hovedgade er der blandt andet en tøjbutik, åbnet af en lette hjemvendt fra Sverige, og en café med en indehaver, som er tilbage til Cesis efter nogle år i England.

Det anslås, at omkring 7.000 letter bor i Danmark, mens det bare er nogle få hundrede danskere, der bor i Letland.

Dansk-lettisk samarbejde

Et sted at styrke vores kendskab til det nye Letland er at få fornyet samarbejdsrelationerne mellem Danmark og vores naboland ved Østersøen.

Den følgende del af denne publikation præsenterer derfor nogle temaer, man kan tage fat på, hvis man gerne vil i gang med et samarbejde med Letland.

FAKTA OM LETLAND

<u>AREAL</u>	<u>64.589 km²</u>
<u>OFFICIELT SPROG</u>	<u>LETTISK</u>
<u>VALUTA</u>	<u>EURO</u>

<u>BEFOLKNING</u>	<u>2 MIO. INDB.</u>
-------------------	---------------------

BEFOLKNINGSSAMMENSÆTNING

<u>LETTER</u>	<u>59 PCT.</u>
<u>RUSSERE</u>	<u>27 PCT.</u>
<u>HVIDERUSSERE</u>	<u>4 PCT.</u>
<u>UKRAINERE</u>	<u>2 PCT.</u>
<u>POLAKKER</u>	<u>2 PCT.</u>
<u>ANDRE</u>	<u>6 PCT.</u>

<u>HOVEDSTAD</u>	<u>RIGA, CA. 1 MIO. INDB.</u>
------------------	-------------------------------

ANDRE STORE BYER

<u>DAUGAVPILS</u>	<u>93.000 INDB.</u>
<u>LIEPAJA</u>	<u>77.000 INDB.</u>
<u>JELGAVA</u>	<u>60.000 INDB.</u>
<u>JURMALA</u>	<u>51.000 INDB.</u>
<u>VENTSPILS</u>	<u>39.000 INDB.</u>

ADMINISTRATIV INDELING

119 KOMMUNER OG FEM PLANLÆGNINGSREGIONER:
RIGA, VIDZEME, ZEMGALE, LATGALE, KURZEME

Foto: Peter Fjerring

Letlands rød-hvide flag vejrer
over slottet i byen Cesis.

DANSK-LETTISK SAMARBEJDE – IDÉER TIL NYE TEMAER

Hvor ligger mulighederne for fremtidigt samarbejde mellem Danmark og Letland? Det spørgsmål kan det være svært at give et entydigt svar på – det afhænger af, hvem man er og hvilken aktivitet og ny viden, man er på udkik efter.

Derfor skal der bare gives en introduktion til seks temaer, hvor jeg ser et klart potentiale i det dansk-lettiske samarbejde. Nogle af temaerne tager udgangspunkt i eksemplerne på lettiske styrkepositioner, der blev nævnt tidligere, og de suppleres af et par andre relevante områder:

Bymiljø i Jekabpils. Letland er et lille land med overkommelige afstande mellem de forskellige byer.

Foto: Peter Fjerring

Skole

Samarbejde og udveksling på tværs af grænser mellem skoler er ikke bare en traditionel international aktivitet. Her er der også et perspektiv om fremtidigt samarbejde, da der hele tiden kommer nye elever og studerende og da uddannelsessystemet også er under forandring. I Danmark har vi både haft en folkeskolereform, universitetsreform og reform af de erhvervsfaglige uddannelser. Letland arbejder også med udvikling af deres uddannelsessystem, og generelt kan man sige, at hvor uddannelser i Danmark er baseret på en høj grad af elevernes kreativitet, er der nok mere disciplin og fokus på et højt fagligt niveau i det lettiske uddannelsessystem. Alt i alt er der et stærkt potentiale for fremadrettet samarbejde.

Kultur

Et godt sted at starte et internationalt samarbejde er altid at lære et andet lands kultur at kende. Selvom Letland er et naboland, som vi har meget til fælles med, er det også en anden kultur med anderledes og spændende traditioner. Et sted, hvor Letland står rigtigt stærkt, er musik, som spiller en langt større rolle i Letland end i Danmark. Musik indgår som en central del i folkeskolen, der er lokale kunstskoler overalt og tilbud om – på et højt fagligt niveau – dansegrupper og kunstværksteder for børn om eftermiddagen efter skole. Mange letter fra forskellige generationer synger i et kor, og der holdes i Letland et utal af store og små musikfestivaler. Her er der både et potentiale for udveksling og samarbejde mellem Danmark og Letland, så vi kan hente viden og inspiration til at give musik og sang den fremtrædende placering i Danmark, som det fortjener.

Miljø

Miljøbeskyttelse er som tidligere nævnt et centralt område i både Danmark og Letland. I årene fremover er det mange af de samme udfordringer, som begge lande står over for. Det gør et samarbejde mellem de to landes skoler, foreninger og kommuner helt oplagt. Blandt de emner, man kunne tage fat på, er udveksling af erfaringer om naturvejledning og naturpleje, fremme af miljørigtig adfærd i familier og virksomheder samt Danmarks og Letlands indsats for bæredygtig energi. Vi er nabolande på hver sin side af Østersøen, så en indsats i et land, kommer også andre lande i regionen til gode.

Sundhed og fødevarer

I både Danmark og Letland er der en stigende bevidsthed om sundhed, ligesom vi får en voksende gruppe af ældre og borgere med kroniske sygdomme. Det skaber et behov for en aktiv livsstil og mulighederne for at forebygge frem for at helbrede. Samtidig er begge lande langt fremme med udviklingen af nye, spændende og lokalt forankrede fødevarerprodukter. Derfor er hele sundheds- og fødevarerområdet et tema, der naturligt bør indgå i det dansk-lettiske samarbejde.

Erhvervsområdet

Tidligere var det sådan, at det var Letland, der skulle lære af Danmark. I dag er det mere ligeværdigt – at begge lande kan lære af hinanden. Et eksempel på et område, hvor Danmark kan lære af Letland er erhvervsudvikling (som ganske vist ikke er hovedfokus i denne rapport). Jeg havde på min rejse til Letland mulighed for at stifte bekendtskab med, hvad byen Jekabpils gør for det lokale erhvervsliv, og jeg synes, at det var spændende at se, hvordan kommunen arbejder i forhold til at udvikle lokale virksomhedsnetværk, fremme iværksætteri og sikre samarbejde mellem virksomheder og uddannelsesinstitutioner. Mange andre kommuner i Letland arbejder også med disse udfordringer – og da lokal erhvervsudvikling står højt på danske kommuners dagsorden, er det et område med et potentiale for, at Danmark og Letland kan lære af hinanden.

Turisme

Et meget basalt sted at starte er ganske enkelt at besøge Letland, hvad enten det drejer sig om et turistmæssigt eller arbejdsrelateret besøg. Det er hurtigt, nemt og billigt at rejse til Letland, og overalt er der engelsktalende letter og mindst ligeså meget materiale og skilte på engelsk som i Danmark. Der afholdes i Letland forskellige konferencer og seminarer (også på engelsk), der kan være en god indgang til at lære landet at kende inden for et bestemt fagområde. Kontaktpunkterne, der omtales senere, kan hjælpe med henvisninger til relevante arrangementer. Og på turistområdet byder Letland på alt fra en pulserende storby (Riga) til uspolerede småbyer og naturområder – fra kulturoplevelser til spændende gastronomi.

Foto: Peter Fjerring

Nyt og gammelt mødes i Riga. I baggrunden ses byens nye vartegn, nationalbiblioteket, der åbnede i 2014.

FRA IDÉ TIL PROJEKT – SÅDAN KOMMER DU GODT I GANG

Formålet med denne publikation er at skabe ny interesse og lyst til samarbejde med Letland inden for skoler, foreninger og kommuner.

I det følgende vil jeg kort beskrive tre eksempler på samarbejde med Letland – fra Aalborg, Lejre og Guldborgsund – der alle har flere års erfaring med samarbejde med Letland.

Senere i rapporten bringes der i fire oversigter en række oplysninger, der kan være til hjælp i opstarten af nye forbindelser mellem Danmark og Letland. Det drejer sig om oversigter over relevante hjemmesider, dansk-lettske venskabsbyer, støttemuligheder og nyttige kontaktpunkter.

Aalborg – tid til at nytænke samarbejdet

Aalborg kan snart fejre 25 års jubilæum for byens venskabsbysamarbejde med den lettiske hovedstad Riga. Aalborg har således været med hele vejen fra Letlands uafhængighed, over landets store omstilling i 1990'erne til EU-medlemskabet og nutidens Letland.

Gennem årene er der afholdt en lang række aktiviteter – det har været en meget aktiv forbindelse. Fra skoleudveksling og foreningsamarbejde til kontakt mellem embedsmænd og officielle besøgsgrupper.

De senere år har der været lidt mere stille omkring forbindelsen Aalborg-Riga. Dels er Letland i dag et andet land end for nogle år tilbage, og ønsket om at yde bistand i årene efter Letlands selvstændighed var tidligere en central del af samarbejdet. Dels har der også været en omstrukturering

i Aalborg Kommune, der indebar færre ressourcer til venskabsbysamarbejdet end tidligere. Aalborg har i alt 33 venskabsbyer, hvilket er dansk rekord.

Aalborg er åben over for nye aktiviteter i forhold til Letland, men drivkraften skal være et nyt indhold i samarbejdet, der giver værdi for begge parter.

Møde med skoleledere i byen Talsi. Uddannelse er et af de mange områder, hvor Danmark og Letland kan drage nytte af hinanden.

Lejre – folkelig forankring giver succes

Lejre er uden sammenligning den kommune i Danmark, der er mest aktiv i forhold til Letland. Lejre er i dag venskabsby med de lettiske byer Kandava, Mersrags og Talsi.

Lejre Kommune blev i sin nuværende form skabt ved kommunalreformen i 2007, hvor tre gamle kommuner blev lagt sammen. De havde alle en venskabsby i Letland: Bramsnæs havde Gibuli som venskabsby, Hvalsø havde Mersrags og den gamle Lejre Kommune havde Kandava.

Interessen for Letland i denne del af Danmark hænger sammen med, at det daværende Roskilde Amt havde et venskabsamt (Talsi Amt) i Letland og herigennem kunne formidle samarbejdspartnere til kommuner i dette danske amt. Den nye Lejre Kommune havde pludselig tre lettiske venskabsbyer, og med en kommunalreform i Letland i 2009, hvor mange kommuner blev lagt sammen, blev Gibuli en del af Talsi Kommune, som nu fører samarbejdet videre.

En vigtig dimension i Lejres samarbejde med Letland er, at det som sådan ikke er forankret i den kommunale forvaltning. Kommunen bakker op, men det er de lokale komitéer og Internationalt Forum i Lejre, der er ansvarlig for samarbejdet.

Denne dansk-lettiske forbindelse har især vist sin styrke på det mellemfolkelige plan. Unge danskere og letter har i fællesskab opført musicals, foreninger i de to venskabsbyer har mødtes og rigtig mange borgere deltaget i aktiviteter, der indebar et besøg i Letland. For at nævne nogle af aktiviteterne.

Hvorfor har denne forbindelse haft så stor succes? Jeg tror, at det skyldes tre ting. For det første har man formået at involvere en hel masse gode kræfter. Den sårbarhed, der ligger i at kun nogle få personer, der kan få nyt job eller andre interesser, tager del, har ikke været til stede. For det andet har der på både dansk og lettisk side været gennemgående personer, der har været med hele vejen igennem og sikret kontinuiteten, og for det tredje har man været god til hele tiden at udvikle og forny samarbejdet.

Det bliver spændende at følge Lejres indsats i årene fremover.

Guldborgsund – fokus på projektarbejde

Det må på ingen måde forstås således, at man kun kan have forbindelse til Letland gennem et venskabsbysamarbejde. Det er ikke tilfældet – man kan også arbejde sammen gennem en mere uformel kontakt, et tidsbestemt projekt, en studierejse eller lignende.

Frihedsmonumentet i Riga, opført til ære for soldater dræbt under den lettiske krig for uafhængighed i 1918–1920.

Det er Guldborgsund et godt eksempel på. Kommunen er kommet til at stå meget stærkt inden for deltagelse i udviklingsprojekter med partnere fra mange forskellige lande og med finansiering fra især de forskellige EU-støtteordninger.

Guldborgsund har i alt fem venskabsbyer, herunder byen Liepaja i Letland. Inden for de seneste år har de to kommuner afholdt forskellige former for udvekslingsbesøg for børn og unge, men fremtiden for samarbejdet er i høj grad rettet mod projektsamarbejde.

Guldborgsunds interesse i samarbejdet med Liepaja ligger i, at man i fællesskab når frem til relevante temaer med et potentiale for, at begge parter kan lære hinandens erfaringer og viden at kende. Og meget gerne aktiviteter, der kan opnå projektstøtte via eksempelvis EU.

ANBEFALINGER

Foto: Magnus Fröderberg/norden.org.

Min konklusion er – ikke overraskende – at der er god grund til at udvikle og forny relationerne mellem skoler, foreninger og kommuner i Danmark og Letland. Letland er i dag et andet samfund end for et par årtier siden, og de dansk-lettske relationer drejer sig ikke bare om at hjælpe letterne. Vi danskere kan også have et stort udbytte af et samarbejde, så det er ligeså meget i en dansk egeninteresse.

Skolebørn spiller ishockey. Det er vigtigt, at kontakterne mellem Danmark og Letland også prioriteres i skole- og ungdomsarbejdet.

Mine anbefalinger er derfor:

Det er altid vigtigt at kunne kravle, før man kan gå. Det gælder også internationalt samarbejde. Jeg foreslår således at starte et samarbejde med Letland i det små – med en studierejse, udveksling eller lignende. Så kan man efterfølgende gå videre med et større projekt eller en mere permanent kontakt.

Det er efterhånden blevet forholdsvis billigt at flyve mellem Danmark og Letland, da flere konkurrerende flyselskaber har ruter mellem de to lande, ligesom udgifter til ophold i Letland er yderst rimelige. Derfor er det oplagt at lade turen gå til Letland næste gang, der skal planlægges international rejseaktivitet – arbejdsmæssigt eller privat. Som et alternativ til andre gode steder: Berlin, Stockholm, Bruxelles ...

TAK

Jeg skal på ingen måde gøre mig til den helt store ekspert i Letland. Det er der mange, der ved mere om end mig – ikke mindst de mennesker, der har lettisk baggrund.

Til gengæld vil jeg gerne vove den påstand, at jeg i forbindelse med min rapport har trukket på nogle af bedste kapaciteter i forhold til Letland. Dem vil jeg gerne takke for deres interesse, engagement og tid.

I april 2015 var jeg en uge i Letland, hvor en stor del af tiden blev brugt på tre heldagsbesøg i byerne Cesis, Talsi og Jekabpils.

Besøget i Cesis gav mig en god indsigt i en by, der har sat turbo på arbejdet med at udvikle lokalområdet. Kommunens informationschef Kārlis Pots samt regionsdirektør Guna Kalniņa-Priede, afdelingschef Laila Gercane og projektleder Kristaps Ročāns fra Vidzeme-regionen gav mig en masse inspiration fra en del af Letland, der er i fremgang.

I Talsi oplevede jeg et lokalsamfund, der har stor succes med internationalt samarbejde. Talsi Kommune havde forberedt et spændende program til mig med en lang række engagerede værter, herunder viceborgmester Normunds Tropiņš, informationschef Inga Priede og kulturmedarbejder Jolanta Ozola.

Jekabpils Kommune gav mig et godt billede af, hvordan en by i Letland arbejder målrettet med at skabe en god erhvervsudvikling. Her blev jeg taget godt imod af blandt andre viceborgmester Aivars Kraps og udviklingschef Laura Afanasjeva.

Derudover mødtes jeg i Letland med politisk rådgiver Viktors Makarovs fra det lettiske udenrigsministerium,

international konsulent Zane Dūze fra Letlands kommune-forening, informationsmedarbejder Kārlis Valters fra Nordisk Ministerråds kontor i Riga og Janis Matulis, der har en stærk baggrund i det lettiske foreningsmiljø.

Jeg havde ligeledes mulighed for et besøg hos den danske erhvervsleder Esben Kalhøj, der bor og driver virksomhed i byen Sigulda lidt nord for Riga.

Jeg har også haft en meget god kontakt til tre danske kommuner for at høre om deres erfaringer med Letland. Jeg har talt med international konsulent Mette Pejstrup Kjær fra Aalborg Kommune, der er venskabsby med Riga, og EU-koordinator Frede Danborg fra Guldborgsund Kommune, der er venskabsby med Liepāja. Endelig har jeg nydt godt af en masse viden hos en af veteranerne i det dansk-lettiske samarbejde: Erik Mikkelsen, formand for Internationalt Forum i Lejre Kommune (venskabsby med Kandava, Mersrags og Talsi).

I mit arbejde har jeg sat stor pris på den assistance, jeg har fået af den danske ambassadør i Letland, Per Carlsen, og den lettiske ambassadør i Danmark, Kaspars Ozoliņš. Ligesom Simon Drewsen Holmberg, leder af Det Danske Kulturinstitut i Riga, har været en stor hjælp.

Sidst men ikke mindst vil jeg gerne takke Foreningen Danmark-Letland for gode idéer og praktisk hjælp med rapporten. Bestyrelsen består udover mig selv af: Kirsten Gjaldbæk (formand), Jytte Nørgaard Helio, Aase Lundbye, Lis Nielsen, Anita Vizina Nielsen, Anda Dyrland-Pabst, Anita Vogelius og Niels Bendix Knudsen.

En stor tak til jer alle!

OVERSIGT OVER DANSK-LETTISKE VENSKABSBYER

Der findes i dag 11 venskabsbyforbindelser mellem kommuner i Danmark og Letland:

Frederiksberg	Cesis
Glostrup	Talsi
Guldborgsund	Liepaja
Høje-Taastrup	Valmiera
Køge	Dundaga
Lejre	Kandava
Lejre	Mersrags
Lejre	Talsi
Them (Silkeborg)	Gulbene
Vejle	Jelgava
Vesthimmerland	Sigulda
Aalborg	Riga

Information om kontaktpersoner i venskabsbyerne på dansk eller lettisk side fås ved henvendelse til Peter Fjerring (adresseoplysninger forrest i rapporten).

INFORMATION OM LETLAND PÅ ENGELSK – SEKS GODE HJEMMESIDER

Generel præsentation af Letland

www.latvia.eu

Rejsetips om Letland

www.latvia.travel

Historie og kulturarv – Latvian Institute

www.li.lv/en

Letlands kulturliv

www.kultura.lv

Portal til Letlands offentlige myndigheder

www.latvija.lv/en

Erhvervsområdet – Latvian Development Agency

www.liaa.gov.lv/en

STØTTEORDNINGER TIL DANSK-LETTISK SAMARBEJDE

Ikke alle aktiviteter mellem Danmark og Letland udløser automatisk et tilskud. Men der findes en række støtteprogrammer, der er værd at overveje i planlægningen af nye projekter. Her er et udvalg:

Nordic-Baltic Mobility Programme for Public Administration

Udveksling og seminarer mellem offentlige institutioner i Norden og Baltikum.

www.nb8grants.org

Nordic-Baltic Mobility Programme for Culture

Kulturelt samarbejde mellem Norden og Baltikum.

www.kulturkontakt nord.org

EU's uddannelsesprogrammer

Omfatter programmet Comenius, der støtter skoleudveksling på tværs af grænser og studierejser for lærere og skoleledere.

www.ufm.dk (klik på ”Tilskud til udveksling og internationale projekter”)

Nordplus

Samarbejdsprojekter mellem skoler og uddannelse i Norden og Baltikum.

www.nordplusonline.org

Europa for borgerne

EU-støtteordning med tilskud til blandt andet venskabsbysamarbejde og foreningsliv.

www.ec.europa.eu/citizenship

Interreg Baltic Seed Money Facility

EU-støtte til forundersøgelser forud for projekter i Østersøregionen.

www.interreg-baltic.eu

Derudover findes der forskellige muligheder for finansiering via private legater og fonde samt sponsorater fra erhvervsvirksomheder.

NYTTIGE KONTAKTPUNKTER

Her er kontaktoplysningerne på fem gode steder at hente hjælp, hvis man vil i gang med et samarbejde med Letland:

Danmarks ambassade i Letland

Pils iela 11 - LV-1863 Riga
Telefon: +371 67 226 210
E-mail: rixamb@um.dk
Hjemmeside: www.letland.um.dk

Letlands ambassade i Danmark

Rosbækvej 17 - DK-2100 København Ø.
Telefon: 39 27 60 00
E-mail: embassy.denmark@mfa.gov.lv
Hjemmeside: www.mfa.gov.lv/en/denmark

Det Danske Kulturinstitut i Riga

Marijas iela 13, k. 3 - LV-1050 Riga
Telefon: +371 67 289 994
E-mail: dki@dki.lv
Hjemmeside: www.danishculturebaltics.org

Latvian Association of Local and Regional Governments

(Letlands kommuneforening – kan hjælpe med kontakter til lettiske kommuner)
Maza Pils iela 1 - LV-1050 Riga
International konsulent Zane Dūze
Telefon: +371 67 508 535
E-mail: zane.duze@lps.lv
Hjemmeside: www.lps.lv

Foreningen Danmark-Letland v/ formand Kirsten Gjaldbæk

Kongstedvej 12 - DK-2700 Brønshøj
Telefon: 38 71 18 25
E-mail: kirsten.gjaldbaek@danmark-letland.dk
Hjemmeside: www.danmark-letland.dk

SUMMARY IN ENGLISH: DENMARK AND LATVIA – A NEW ERA, A NEW PARTNERSHIP

The purpose of this publication is to increase the interest of Latvia among schools, voluntary organizations and municipalities in Denmark, and also encourage them to establish co-operation and new links with Latvian partners.

Back in the 1990s, in the years following Latvia's regained independence, there was a huge focus in Danish society on Latvia (and also on the neighbouring countries, Estonia and Lithuania).

Latvia was subject to much attention in the media, the Danish government had a number of funding programmes for projects, co-operation agreements were established and Danes showed a great sense of willingness to help Latvia, ranging from providing equipment for schools and hospitals, to advice in various fields such as the environment and local democracy.

Time has passed, and Latvia has developed a lot in these past decades with, among other things, economic growth, reforms of public institutions and membership of the EU and NATO.

The situation nowadays is different from the 1990s. Danish-Latvian co-operation is no longer a matter of aid and assistance from Denmark to Latvia. We do not have the focus on Latvia in Danish society that we used to have, and it also means, unfortunately, that many of the links between Denmark and Latvia, which were established decades ago, have faded out – they are not as active anymore or they have even expired.

It is therefore time to revitalize the co-operation between schools, voluntary organizations and municipalities in Denmark and Latvia. Our two countries on the Baltic Sea will benefit mutually from this, and I strongly believe that there will be an interest in Denmark about getting to know “the new Latvia”, the modern and dynamic Latvian society of today.

But we need to define a new partnership corresponding to a new period of time and a new era of co-operation. I have therefore identified six topics where I see a potential for future co-operation between Denmark and Latvia:

Schools and education

Links within schools and education in Denmark and Latvia is not a new thing, but we also need this kind of co-operation for the future. Every year, new students start school, and the need for international contacts is constant. Furthermore, there have been recent reforms in Denmark of both primary schools, vocational schools and universities, and experience from Latvia's educational system is therefore of utmost relevance.

Culture

A good starting point for international projects is always to get to know another culture. Even though Denmark and Latvia are neighbours on the Baltic Sea, there are also differences between the two countries. And in particular Latvia's traditions with music and art schools should be an area with a perspective for cultural visits and projects with Denmark.

Environment

Protection of nature and the environment is a high priority in both Denmark and Latvia. Both countries have a high standard when it comes to sustainable energy and reducing the pollution. This gives rise to a potential for cross-border action, for instance exchange of experience with promoting environmentally friendly habits in companies and households.

Health and food

In both Denmark and Latvia, there is an increasing awareness of active lifestyles and healthy food products. At the same time, we have in our societies more elderly and people suffering from chronic diseases. All in all, this means a lot of possibilities for co-operation in the field of health and within food and gastronomy.

Business development

The target group of this publication is schools, voluntary organizations and municipalities. Nevertheless, I will mention the perspective for business development – to pave the way for new business deals by facilitating contacts between companies in Denmark and Latvia. In addition, there is a potential for sharing knowledge on, among other things, business clusters, entrepreneurship and synergies between the private sector and educational institutions.

Tourism

A basic way of promoting Danish-Latvian relations is simply to increase the number of both Latvians visiting Denmark and Danes visiting Latvia for either holidays or work-related visits – conferences, seminars, fairs etc. Air tickets between Denmark and Latvia have become cheaper, and if we compare Denmark with other Nordic countries, it is (unfortunately) relatively few Danes who have actually been to Latvia.

This publication provides a Danish audience with some ideas and tips for starting a co-operation: Useful websites, points of contact and funding programmes as well as experience from successful Danish-Latvian links. A traditional way of having international contact is town-twinning. However, many municipalities in Denmark are not as active with town-twinning as earlier. Therefore, it is also necessary to think of future Danish-Latvian co-operation in terms of other types of activities such as time-limited projects, study tours, staff exchanges etc.

Much of the inspiration for this report I have gained through a visit to Latvia in April 2015. During one week in Latvia, I met more than 50 representatives of municipalities, voluntary organizations, schools and business communities. I am grateful for the time and interest that my Latvian hosts invested in my project.

I am extremely self-motivated to help developing Danish-Latvian links, and I am ready to assist with any activity where I may be of some help. My contact details can be found at the beginning of this report.

Peter Fjerring
Board Member, Danish-Latvian Association
Frederiksberg, August 2015

PETER FJERRING

Peter Fjerring har de sidste 20 år beskæftiget sig med internationale projekter i både erhvervslivet og den kommunale verden.

Bor på Frederiksberg og arbejder i dag i Næstved Erhverv, det lokale erhvervs kontor for virksomheder i Næstved Kommune.

Peter Fjerring har siden de baltiske landes uafhængighed foretaget adskillige rejser til Estland, Letland og Litauen.

Siden april 2014 bestyrelsesmedlem i Foreningen Danmark-Letland.

